

*Gespreksavond 31 oktober 2012, aanvang 20.00 uur in 't Kerkhuys Spanbroek
Inleiding van Door Jelsma met de titel 'Kerkgebouwen, een ongewenste erfenis?'.
Door Jelsma is onafhankelijk specialist religieus erfgoed en co-auteur van het oecumenische
handboek voor de sluiting en herbestemming van kerkgebouwen 'Meer dan hout en steen'(2011).
De avond is zowel afgestemd op protestanten en rooms-katholieken als op een algemeen publiek*

Lezing met powerpoint presentatie

1. Titel: Kerkgebouwen, een ongewenste erfenis?

2. Introductie

- a. Kennismaking
- b. Ervaring

Clemenskerk Hilversum, Task Force Toekomst Kerkgebouwen, publicaties & advies

- c. Doel lezing

Aandacht schenken aan de actuele situatie van kerkgebouwen en de gedachtevorming hierover stimuleren.

Ter gelegenheid van Halloween en Hervormingsdag bezoekers uitdagen met nieuwe stellingen over de kerk.

Na afloop mogelijkheid tot reageren en gesprek.

3. Om over na te denken...

- a. Persoonlijk:

Wat is uw eigen streven

Rol gebouw daarbij

'Koninkrijk der hemelen' waar maken? Hoe doet u dit zelf en hoe kan een gebouw daar een rol bij spelen?

- b. Gezamenlijk:

Wat is een kerk?

Hoe toont dat zich in het gebouw?

4. Situatieschets

- a. Veranderingen samenleving
- b. Afnemend aantal kerkleden
- c. Hogere gebouwenkosten
- d. Sluiting veel kerkgebouwen
- e. Afscheid enige optie?
- f. Wat doe je met overgebleven gebouwen?

Kerkgang niet meer verplicht of vanzelfsprekend, afbrokkelen verzuiling.

Democratisering, lidmaatschap groep betrekkelijk, open netwerksamenleving.

Verandering religieus denken en theologie, ontstaan van meer diffuse spiritualiteit.

Mondiger vorm van gelovigheid, toegankelijkheid informatie, groei 'niet-gelovigheid', aanwezigheid meerdere religies.

Hoge kosten, dichtdraaien subsidiekraan en terugtrekkende overheid
Reële vraag: hoeveel gebouwen heb je nodig voor de taak die je jezelf stelt?

5. Geen bezoekers heeft een reden...

STELLINGEN (geen 95 zoals Luther)

- 6. STELLING 1: Kerken zijn ouderwets en niet meer van deze tijd**
- 7. STELLING 2: Kerken zijn saai en voor saaie mensen**
- 8. STELLING 3: Kerken zijn elitair, daar horen wij niet bij**
- 9. STELLING 4: Kerken zijn dogmatisch en autoritair**
- 10. STELLING 5: Kerken zijn intolerant, ze discrimineren**
- 11. STELLING 6: Kerken zijn arrogant en hypocriet**
- 12. STELLING 7: Kerken zijn egocentrisch, vooral met zichzelf bezig**
- 13. STELLING 8: Kerken staan buiten de samenleving, begrijpen anderen niet**
- 14. STELLING 9: Buiten de diensten zijn kerken altijd dicht**
- 15. STELLING 10: Kerken zijn niet aantrekkelijk of uitnodigend**

16. Cijfers

Sinds 1975 zijn in Nederland 1340 kerkgebouwen buiten gebruik geraakt, deels als gevolg van het samenvoegen van kerkelijke gemeenten en parochies.

Van die 1340 kerken hebben ruim duizend gebouwen een nieuwe functie gekregen; de rest is gesloopt.

In 2008 waren nog 8323 kerken in gebruik. Verwacht wordt dat de komende tien jaar vele kerkgebouwen vrij zullen komen, zo'n 600 à 700 protestantse en zo'n 400 à 500 rooms-katholieke kerken; totaal gemiddeld twee per week.

Dat betekent dat de opgave om nieuwe passende bestemmingen te vinden nog veel groter wordt dan de afgelopen decennia al het geval was. Vooral bij de vooroorlogse kerken is herbestemmen moeilijk door hun hoge, vaak waardevolle binnenruimte.

(informatie Rijksdienst Cultureel Erfgoed)

17.Strategie kerken

- a. Aantal gebouwen en uitgaven terugdringen
- b. Schaalvergroting, fuseren en overgebleven gelovigen samenbrengen
- c. Keuze welke gebouwen overblijven en welke moeten sluiten
- d. Saneren en eventueel kleinere doorstart of pionieren

18.Strategie overheden

- a. Scheiding kerk - staat aanhouden
- b. Geen verantwoordelijkheid nemen
- c. Subsidiekraan grotendeels dichtdraaien

- d. Monumenten moeten zichzelf financieren
- e. Behoud door herbestemming

19.Strategie burgers

- a. Stichting voor ondersteuning gebouw
- b. Nieuwe activiteiten of gebouw verhuren
- c. Publiciteit zoeken
- d. Buitenstaanders toelaten
- e. Samenwerking zoeken met andere partijen
- f. Nieuwe activiteiten voor financiering

20. Hoe kan het wel? REMEDIES

REMEDIE 1: Afstemmen op deze tijd, ruimte voor los-vaste bezoekers en meer individuele geloofsbeleving

- 21. REMEDIE 2: Benadruk de kwaliteiten van het gebouw en zorg dat er iets te genieten en te beleven valt.**
- 22.REMEDIE 3: Verlaag de drempel en sluit aan bij algemene evenementen en erfgoedroutes**
- 23.REMEDIE 4: Zorg voor gelijkwaardigheid en maak ruimte voor initiatieven van onderop**
- 24.REMEDIE 5: Zorg dat iedereen zich door informatie- en PR-materiaal welkom voelt**
- 25.REMEDIE 6: Zorg voor een helder, open aanbod en sta open voor andersdenkenden.**
- 26.REMEDIE 7: Geef behalve kerkelijke ook maatschappelijke doelen vorm in het kerkgebouw.**
- 27.REMEDIE 8: Zoek samenwerking met anderen en verhuur delen van het gebouw aan niet-kerkelijke partijen**
- 28.REMEDIE 9: Stel kerkgebouwen dagelijks open en vermeld dit overal duidelijk**
- 29.REMEDIE 10. Zorg voor een aantrekkelijke entree en zorg dat bezoekers ook zelf iets kunnen doen.**

30.Structurele oplossingen

- a. Overdracht eigendom, kerk terughuren
SOHK, nieuwe Stichting PKN, BOEi
- b. Multifunctioneel gebruik, verhuur kerkruimte voor andere activiteiten
- c. Verkleinen kerkruimte met daarnaast andere functies in het gebouw
- d. Verkoop voor herbestemming

31.Aanpassing kerkgebouw

- a. Voor nieuw type bezoekers
- b. Voor nieuwe gebruiksmogelijkheden

- c. Voor afschermen bepaalde functies
- d. Voor vaste nieuwe medegebruikers
- e. Uitdaging: financiering rondkrijgen

32. Financiering

- a. Subsidie onderhoud gebouw enkel deels mogelijk voor gebouwen met monumentenstatus
- b. Laag rentende lening mogelijk voor aanpassingen via Nationaal Restauratiefonds
- c. Structurele financiering mogelijk via Triodos Cultuurfonds
- d. Financiering of fondswerving in het algemeen afhankelijk van doel en benodigde investering
- e. Voor ondersteuning gericht doel is zelfstandige rechtsvorm aan te bevelen
Stichting maakt ook financiering door buitenstaanders of overheden mogelijk.

33. Herbestemming

- a. Tijdig aangeven van mogelijke sluiting gebouw aan kerkleden en lokale overheid
- b. Overleg over mogelijke nieuwe (deel)bestemmingen met allerlei partijen
- c. Ondersteuning optie maatschappelijk hergebruik of ontmoetingsfuncties

34. Meer informatie:

Boek en website, brochures Rijksdienst Cultureel Erfgoed

Afronding

Laat de samenleving toe in de kerk, al of niet gelovig.

Kerkdienst kan niet het enige onderdeel zijn van geestelijk leven, dus ook niet de enige activiteit in een kerkgebouw

Indien activiteiten botsen met gewijde karakter van de ruimte zijn daar oplossingen voor te bedenken, bijv. in de vorm van een afscheiding

Kijk met nieuwe ogen

Stap af van de oordelen, maak ruimte voor mensen

Betrek buitenstaanders bij het gebruik van het gebouw

Soms sluiting kerkgebouw en herbestemming. Denk daarbij ook mee: wat is een mooie nieuwe functie voor de buurt? Help die te realiseren.

Ruimte voor reacties en gesprek